

**RAQAMLI VOSITALAR MUSIQIY KOMPITENSIYANI
RIVOJLANTIRUVCHI VOSITA SIFATIDA**

O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

13.00.01-Tayanch doktorantura, PhD

Azizjon Qosimov Botir o'g'li

Annotatsiya: Mazkur tadqiqot raqamli vositalarning musiqiy ta'lim jarayonidagi pedagogik imkoniyatlarini hamda ularning musiqiy kompetensiyani rivojlantirishdagi ahamiyatini o'rganishga bag'ishlangan. Tadqiqotda musiqiy kompetensiya shaxsning musiqiy bilimlari, ijroiyo ko'nikmalari, tahliliy va ijodiy tafakkuri hamda raqamli savodxonligini o'z ichiga olgan integrativ tushuncha sifatida talqin qilinadi. Raqamli texnologiyalar asosida tashkil etilgan ta'lim jarayonining musiqiy kompetensiya rivojiga ta'siri ilmiy-nazariy va amaliy jihatdan tahlil qilinadi.

Kalit so'zlar: raqamli vositalar, musiqiy kompetensiya, musiqiy ta'lim, pedagogik texnologiyalar, innovatsion ta'lim.

KIRISH

Bugungi kunda ta'lim tizimining jadal rivojlanishi va jamiyatning raqamli transformatsiyasi sharoitida musiqiy ta'lim mazmuni, shakl va metodlarini yangilash muhim ilmiy-pedagogik vazifalardan biri hisoblanadi. Ayniqsa, raqamli texnologiyalarning keng joriy etilishi ta'lim oluvchilarda kasbiy va ijodiy kompetensiyalarni shakllantirish jarayoniga yangi yondashuvlarni talab etmoqda. Shu nuqtai nazardan, raqamli vositalarni musiqiy kompetensiyani rivojlantiruvchi samarali pedagogik omil sifatida tadqiq etish dolzarb ahamiyat kasb etadi.

Musiqiy kompetensiya shaxsning musiqiy bilim, ko'nikma va malakalari, ijodiy tafakkuri, estetik didi hamda kasbiy faoliyatda musiqiy faoliyatni mustaqil va samarali amalga oshirish qobiliyatini o'z ichiga olgan murakkab integrativ tushuncha hisoblanadi. Zamonaviy ta'lim paradigmasida ushbu kompetensiyani shakllantirish faqat an'anaviy o'qitish metodlari bilan cheklanib qolmasdan, innovatsion pedagogik texnologiyalar, xususan, raqamli vositalardan foydalanishni taqozo etadi [1].

ASOSIY QISM

Zamonaviy musiqiy ta'lim jarayonida kompetensiyaviy yondashuv yetakchi metodologik asoslardan biri sifatida qaralmoqda. Ushbu yondashuv ta'lim oluvchilarda nafaqat nazariy bilimlarni, balki amaliy ko'nikmalarni, mustaqil ijodiy fikrlashni hamda kasbiy faoliyatda o'z bilimlarini samarali qo'llash qobiliyatini shakllantirishni

koʻzda tutadi. Musiqiy kompetensiya esa ijroiyl mahorat, musiqiy eshitish, tahliliy tafakkur, ijodkorlik va raqamli savodxonlik kabi tarkibiy qismlarning oʻzaro uygʻunligida namoyon boʻladi [2].

Raqamli vositalar musiqiy kompetensiyaning rivojlantirishda integrativ va koʻp funksiyali pedagogik vosita sifatida muhim ahamiyat kasb etadi. Ular musiqiy taʼlimning mazmunini boyitish, oʻqitish metodlarini takomillashtirish hamda taʼlim jarayonini individuallashtirish imkonini beradi. Xususan, raqamli audio va video texnologiyalar orqali musiqiy asarlarni vizual va eshitish asosida chuqur idrok etish, ularni tahlil qilish va ijro usullarini qiyosiy oʻrganish imkoniyati yaratiladi.

Musiqiy taʼlimda qoʻllanilayotgan raqamli vositalarni didaktik jihatdan bir necha guruhlarga ajratish mumkin: axborot-taqdimot vositalari, amaliy-ijodiy vositalar va nazorat-tahlil vositalari. Axborot-taqdimot vositalari musiqiy nazariya, tarix va janrlar haqidagi bilimlarni vizuallashtirilgan shaklda yetkazishga xizmat qiladi. Amaliy-ijodiy vositalar esa musiqiy ijro, kompozitsiya va aranjirovka jarayonlarida faol ishtirok etish imkonini berib, taʼlim oluvchilarning ijodiy kompetensiyasini rivojlantiradi [3].

Raqamli vositalarning muhim pedagogik afzalliklaridan biri — musiqiy taʼlim jarayonini interfaol tashkil etish imkoniyatidir. Interfaol muhitda taʼlim oluvchi passiv tinglovchi emas, balki faol subyekt sifatida ishtirok etadi. Bu holat musiqiy kompetensiyaning motivatsion komponentini kuchaytiradi, oʻquvchilarda musiqiy faoliyatga nisbatan barqaror qiziqish va ijobiy munosabatni shakllantiradi. Ayniqsa, mustaqil mashgʻulotlar jarayonida raqamli vositalardan foydalanish musiqiy tayyorgarlik darajasini oshirishda muhim omil hisoblanadi.

Shuningdek, raqamli vositalar musiqiy kompetensiyaning rivojlantirishda individuallashtirilgan taʼlimni amalga oshirish imkonini beradi. Har bir taʼlim oluvchining musiqiy qobiliyati, tayyorgarlik darajasi va ijodiy salohiyati turlicha boʻlgani sababli, raqamli texnologiyalar asosida moslashtirilgan taʼlim yoʻnalishlarini ishlab chiqish mumkin. Bu esa musiqiy taʼlimda differensial yondashuvni samarali joriy etishga xizmat qiladi [4].

Raqamli muhitda musiqiy kompetensiyaning shakllantirish jarayonida pedagogning roli ham oʻzgaradi. Endilikda oʻqituvchi faqat bilim beruvchi emas, balki taʼlim jarayonini boshqaruvchi, yoʻnaltiruvchi va maslahat beruvchi subyekt sifatida faoliyat yuritadi. U raqamli vositalarni maqsadga muvofiq tanlash, ularni pedagogik vazifalarga moslashtirish hamda taʼlim oluvchilarning musiqiy faoliyatini samarali tashkil etishda muhim rol oʻynaydi.

Xulosa qilib aytganda, raqamli vositalar musiqiy kompetensiyani rivojlantirishda zamonaviy, samarali va istiqbolli pedagogik resurs hisoblanadi. Ularni musiqiy ta'lim jarayoniga maqsadli, tizimli va ilmiy asoslangan holda joriy etish musiqiy ta'lim sifatini oshirishga hamda raqobatbardosh mutaxassislar tayyorlashga xizmat qiladi [5].

XULOSA

Mazkur tadqiqot doirasida raqamli vositalarning musiqiy kompetensiyani rivojlantirishdagi pedagogik imkoniyatlari ilmiy-nazariy va amaliy jihatdan tahlil qilindi. O'rganishlar shuni ko'rsatdiki, zamonaviy raqamli texnologiyalar musiqiy ta'lim jarayonining mazmuni, shakl va metodlarini yangilashda muhim didaktik resurs bo'lib xizmat qiladi hamda musiqiy kompetensiyani tarkibiy qismlarini kompleks rivojlantirish imkonini beradi.

Tadqiqot natijalari asosida musiqiy kompetensiya shaxsning musiqiy bilimlari, amaliy ijro ko'nikmalari, tahliliy tafakkuri, ijodiy salohiyati va raqamli savodxonligini o'zida mujassam etgan integrativ kompetensiya sifatida qaralishi ilmiy jihatdan asoslandi. Raqamli vositalardan foydalanish ushbu komponentlarning o'zaro uyg'un rivojlanishini ta'minlab, ta'lim oluvchilarning musiqiy faoliyatga nisbatan motivatsiyasini oshiradi hamda mustaqil ta'lim olish qobiliyatini shakllantiradi.

Xulosa qilib aytganda, raqamli vositalarni musiqiy ta'lim tizimiga ilmiy asoslangan holda integratsiya qilish musiqiy kompetensiyani rivojlantirishda yuqori pedagogik natijalarga erishish imkonini beradi hamda zamonaviy, raqobatbardosh va ijodkor mutaxassislarni tayyorlashga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Abdullayev A. Musiqa pedagogikasi. – Toshkent: O'qituvchi, 2018. – 256 b.
2. Yo'ldoshev J.G'., Usmonov S.A. Pedagogik texnologiyalar. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2017. – 320 b.
3. Hasanov R.H. Musiqa ta'limi metodikasi. – Toshkent: Musiqa, 2019. – 28 b.
4. Saidahmedov N.S. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar. – Toshkent: Fan, 2016. – 304 b.
5. Sharipov Sh.S. Kasbiy kompetensiya va ta'lim sifati. – Toshkent: Iqtisod-Moliya, 2020. – 214 b.